

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент
та страхування

на тему:
«Лізингові послуги банків та проблеми їх розвитку в Україні»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Заінчковська Анастасія Олегівна

/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, старший викладач

Домбровська Софія Олексіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи. Лізинг посідає друге місце за обсягом інвестицій у світовій економіці після банківського кредитування. Дана фінансова послуга відіграє вирішальну роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, покращенні якості послуг, зростанні ефективності виробництва та, зрештою, зміцненні позицій підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні можна пояснити його функцією альтернативи традиційним банківським кредитам, пропонуючи ефективний засіб для підприємств у всіх секторах економіки для оновлення свого основного капіталу і технологій. Однак ринок лізингових послуг банків в Україні все ще перебуває на стадії формування та під впливом дії таких факторів, як економічний рівень розвитку країни, розвиненість ринкової інфраструктури, державна політика, правова база і ін.

Дослідження концептуальних основ та реалізації державної політики на ринку лізингових послуг банків, а також використання лізингу у формі інвестиційного інструменту в Україні нині знаходяться на етапі свого розвитку. Підхід державного регулювання ринку лізингу є вирішальним для підвищення ефективності та оптимізації підприємства, проте, незважаючи на те, що Україна має значний потенціал для зростання ринку лізингу, існують фактори, які перешкоджають його розвитку: це, зокрема, неповноцінна інформація щодо лізингу, відсутність кваліфікованих фахівців у даній галузі, недостатньо сформована нормативно-правова база, що регулює лізингову діяльність, та обмежена державна підтримка.

Дослідженням розвитку ринку лізингових послуг присвячені праці таких вчених-економістів, як А.В. Бурковська, К.Г. Гриценко, М.М. Дудченко, Ю.О. Ігнатюк, О.М. Калівошко, Б.Ю. Кишакевич, К.А. Моргунова, Г.В. Разумова, Н.В. Рощина, В.І. Терехов, Н.В. Шевченко та інші.

Незважаючи на те, що дослідження даної теми є значними, представлена тема ще не повністю розкрита і потребує додаткових досліджень. Обґрунтування ролі лізингових послуг банків на ринку лізингу, методів, які вони використовують для здійснення лізингу, удосконалення системи лізингу стає все більш актуальним.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних основ лізингових послуг банків та розробка рекомендацій щодо напрямків їх розвитку в Україні.

Для досягнення мети визначені наступні **завдання**:

- 1) визначити сутність та значення лізингових послуг як фінансової категорії;
- 2) охарактеризувати види лізингових послуг;
- 3) розглянути нормативно-правове регулювання лізингової діяльності в Україні;
- 4) виявити тенденції розвитку ринку лізингових послуг в Україні;
- 5) оцінити фінансово-економічний стан ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ»;

- 6) проаналізувати лізингові послуги ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ»;
- 7) виявити перспективи впровадження в Україні зарубіжного досвіду з розвитку лізингових послуг;
- 8) сформулювати пропозиції з удосконалення лізингової діяльності в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси лізингових послуг банків та проблеми їх розвитку в Україні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних засад щодо розвитку лізингових послуг в Україні.

Методи дослідження. У роботі використані такі методи, як: теоретичне узагальнення, систематизація та класифікація, аналіз та синтез, індукція та дедукція, порівняння.

Інформаційна база дослідження – наукові періодичні видання з досліджуваної тематики, Закони України про лізинг, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс України, міжнародні нормативно-правові акти, ресурси інтернет-мережі, фінансова звітність ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 89 сторінок, основний текст викладено на 66 сторінках. У роботі наведено 10 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел сформовано з 42 найменувань. Кількість додатків – 5 додатків на 19 сторінках.

Публікації. За результатами дослідження опубліковані тези доповіді «Лізингові послуги банків та проблеми їх розвитку в Україні» у збірнику матеріалів VIII Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету (м. Одеса, 2024 р.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «Теоретичні засади лізингових послуг» визначено сутність значення лізингових послуг як фінансової категорії, представлено види лізингових послуг та їх характеристика, висвітлено нормативно-правове регулювання лізингової діяльності в Україні.

У другому розділі роботи «Аналіз сучасного стану лізингових послуг в Україні» проаналізовано тенденції розвитку ринку лізингових послуг в Україні, оцінено фінансово-економічний стан ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», здійснено аналіз лізингових послуг ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ».

У третьому розділі роботи «Шляхи удосконалення лізингових послуг в Україні» надано перспективи впровадження в Україні зарубіжного досвіду з розвитку лізингових послуг та представлено пропозиції з удосконалення лізингової діяльності в Україні.

ВИСНОВКИ

У роботі представлено теоретичні засади розвитку лізингових послуг в Україні, надано рекомендації з удосконалення лізингової діяльності в Україні, що дало змогу сформулювати наступні висновки:

1) Лізинг, як і інші способи фінансування матеріальних цінностей підприємства, має свої плюси і мінуси. Однак, оскільки підприємства все більше потребують інвестування фінансових ресурсів у виробництво, фінансові резерви, цінні папери тощо, значення лізингу також зростає. Його головна перевага полягає в можливості вивільнити частину коштів із довгострокових активів і спрямувати їх на миттєві потреби підприємства. Крім того, зручність лізингу в першу чергу полягає в можливості швидкої та економічно вигідної модернізації технологічного процесу та обладнання. Вибір виду лізингу та його умови в першу чергу залежать від фінансових можливостей суб'єкта господарювання та конкретних необхідних ресурсів.

2) В економічній літературі було встановлено різні критерії для класифікації лізингу. Ці класифікації охоплюють, серед іншого, метод фінансування, склад учасників, тип власності, відсоток повернення, тип ринку, тривалість контракту, характер обслуговування власності, тип фінансування та метод розрахунку. Оскільки лізингова діяльність продовжує розвиватися, кількість типів лізингу розширюється, щоб знайти баланс між мінливими інтересами та вимогами лізингодавців і лізингоодержувачів, а також врахувати дедалі складнішу динаміку їхніх відносин.

3) Законодавче регулювання відносин лізингу в Україні встановлено Цивільним, Господарським, Податковим кодексами, а також законами "Про фінансовий лізинг" і "Про банки і банківську діяльність". Крім того, Національний банк України забезпечує виконання нормативно-правових актів щодо нагляду за ринком фінансових послуг. Ці законодавчі акти та закони разом окреслюють основні аспекти лізингової діяльності, роль держави в регулюванні фінансового лізингу як послуги, порядок оподаткування лізингових операцій та методичні рекомендації для комерційних банків, які займаються цією діяльністю. Приведення українського законодавства у відповідність із міжнародними стандартами залучить іноземних інвесторів та лізингові компанії, що призведе до реструктуризації економіки, прискореного інвестування, впровадження інновацій у виробництво та, зрештою, збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції для світового ринку.

4) На галузь лізингу негативно вплинуло зниження попиту, спричинене зниженням ділової активності протягом останніх років через карантинні заходи. Окрім цього, ринок лізингу зараз стикається зі значними ризиками, пов'язаними з воєнним станом, які перешкоджають ефективній діяльності сектора. Ці ризики вказують на більш високу ймовірність збільшення простроченої заборгованості за лізинговими договорами в найближчому майбутньому, що потенційно чинить значний тиск на капіталізацію сектора. Як наслідок, провідні лізингові компанії як у сегментах великого бізнесу, так

і в сегменті роздрібного лізингу не прагнуть активно розширювати свої портфелі за поточних обставин.

5) ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», багатопрофільна лізингова компанія, є членом авторитетної європейської фінансової групи OTP Group, яка протягом багатьох років славиться своєю непохитною довірою в Європі. Компанія у 2023 р. спромоглась вийти на позитивні значення прибутку до оподаткування та чистого прибутку порівняно з 2022 р. Майно компанії у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшилось на 17,08% за рахунок зменшення необоротних активів на 17,20%, оборотних активів на 14,88% і необоротних активів, утримуваних для продажу на 42,47%. Фінансові ресурси компанії у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшились на 17,08% за рахунок зменшення довгострокових (на 6,18%) та короткострокових (на 77,82%) зобов'язань. Показники фінансової стійкості не відповідають нормативним значенням, що свідчить про зниження фінансової стійкості компанії, високий рівень ризику і залежність від позикових коштів.

6) Основними об'єктами фінансового лізингу компанії ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ» є сільськогосподарська техніка, автомобілі, транспортні засоби, вантажівки, залізничні вагони та обладнання. Склад клієнтського портфеля дебіторської заборгованості ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», стає очевидним, що більшість складають договори фінансового лізингу сільськогосподарського призначення. Найбільша доля витрат припадає на процентні витрати, витрати за кредитними збитками та виплати працівникам. ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ» активно надає лізингові послуги та має вагомий вклад у розвиток лізингу в Україні.

7) Лізинг як спосіб фінансової та технічної допомоги виробництву, займає чільне місце за обсягами інвестицій у всьому світі, слідуючи за банківськими позиками. Надаючи користувачам широкий доступ до найсучасніших інструментів і технологій, лізинг доводить, що є передовим підходом. Однак важливо визнати, що лізингові операції відрізняються в різних країнах, кожна з яких має свої унікальні особливості. Комплексний аналіз міжнародної лізингової практики виявляє стійку тенденцію: сприяння розвитку лізингу через впровадження податкових пільг, знижок, субсидій.

8) Пошук альтернативних варіантів фінансування для лізингових компаній є надзвичайно важливим в Україні, де внутрішні ринки капіталу практично відсутні, а покладатися на дорогі короткострокові банківські кредити є неефективним. Галузь лізингу в Україні в першу чергу зосереджена на транспортному та сільськогосподарському секторах, але існує значний попит на лізингові послуги в інших сферах, таких як ІТ, медицина, дорожнє будівництво, міський транспорт та різні галузі. Це створює явну можливість для лізингу поширитися на нові сектори економіки завдяки ринковому попиту. Переймаючи практику європейських країн і активно впроваджуючи фінансування постачальників, рекомендується збільшити продажі та полегшити закупівлю обладнання для малих підприємств. Український уряд, навіть в умовах воєнного стану, продовжує надавати пріоритет розвитку підприємництва в країні. Одним з важливих аспектів цієї підтримки є сприяння лізинговим відносинам з особливим акцентом на спрощення

процедур фінансового лізингу для фермерів і перевізників. Для залучення більших інвестицій в лізингову галузь України рекомендується співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями для просування українського ринку лізингу.